

Modern Kentsel Yaşamın Aile İçi Şiddete Etkisi

Yılmaz Can*

Öz

Modernleşme süreciyle birlikte nüfusun büyük çoğunluğunun kentsel alanlara doğru kayması, aile ve toplumsal cinsiyet gibi kavramları yeniden şekillendirmektedir. Geleneksel yaşam biçimi, yerini modernleşme sürecine bırakırken kadın ve erkeğin geçmişte sabitlenen rollerinde de bir takım değişiklikler meydana getirmiştir. Geçmişte evin ekonomik açıdan sürdürülebilirliği, erkek için tanımlanmış bir görev; yemek yapma, temizlik, çocuk bakımı gibi işlerde kadının asli sorumluluklarını içerirken bu süreç günümüzde farklı bir boyuta taşınmıştır. Kadının toplumsal yaşamdaki görünürlüğü ve iş piyasalarındaki rolü, geçmiş alışkanlıkların dışına çıkarken kapitalizmin hükmediciliği ve kadın ile erkeği kendi kurduğu sistemde edilgen hale getirmesi, yeni problemlerin oluşmasına neden olmuştur. Bu çalışmada kent yaşamıyla birlikte aile içi şiddet olgusunun, kamusal alanın ekonomik ve psikolojik gerilimleriyle kazandığı yeni boyutları üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: aile, aile içi şiddet, modernleşme, kent, kapitalizm

* Dr. Öğrencisi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji ABD,
E-mail: ycan1594@gmail.com,
Orcid: <http://orcid.org/0000-0003-2685-5982>
Geliş Tarihi: 20.12.2021 ▪ Kabul Tarihi: 31.12.2021

The Impact of Modern Urban Life on Domestic Violence

Yılmaz Can *

Abstract

Along with process of modernization, the tendency of the vast majority of the population to urban areas reshapes concepts such as family and gender. While the traditional way of life has been replaced by the modernization process, it has also brought about a number of changes in the roles of men and women that have been fixed in the past. In the past, the economic sustainability of the house was a defined task for men while jobs such as cooking, cleaning and childcare included women's primary responsibilities but this process has moved to a different dimension today. The dominance of capitalism and the fact that it has made men and women passive in the system it has established has led to the formation of recent issues while the status of women in public life and their role in job markets have gone beyond the past habits. In this study, the new dimensions of domestic violence along with urban life acquired by the economic and psychological tensions of the public sphere will be emphasized.

Keywords: family, domestic violence, modernization, urban, capitalism

* PhD Student, Ankara Yıldırım Beyazıt University, Institute of Social Sciences, Department of Sociology,
E-mail: ycan1594@gmail.com,
Orcid: <http://orcid.org/0000-0003-2685-5982>
Received Date: 20.12.2021 ▪ Accepted Date: 31.12.2021

Giriş

Kadına yönelik şiddet, her dönemde kendini icra edebilmiş toplumsal bir sorundur. Geçmişten günümüze hem aile içinde hem de kamusal yaşamın farklı mecralarında, kadının erkek egemen sistem içerisinde varlığı göz ardı edilmiş; fiziksel, ekonomik, cinsel ve psikolojik açıdan şiddete maruz kalmıştır. Geleniğin hüküm sürdüğü dönemlerden çağımız modern yaşam koşullarına dek her dönemde, şiddet farklı boyutlarıyla eyleme dönüşürken, kadın ile erkek arasında kronik bir boyut kazanmıştır.

Modernizmin toplumsal açıdan kadın ile erkeği yeniden konumlandırması aile yapısında ciddi bir takım değişimleri beraberinde getirmiştir. Aile kurumu, geniş aileden çekirdek aileye doğru dönüşürken kentleşme sürecinde, kadın ve erkeğe dair birçok rol de yeniden tanımlanmaktadır. Erkeklerle birlikte kadının da çalışma hayatına atılması başta aile olmak üzere iş hayatında ve kamusal alanda bazı farklılaşmaları beraberinde getirmektedir. Kent yaşamının nüfus yoğunluğu, ekonomik olarak pahalı olması, kadın ve erkeğin çalışma koşulları, çocuk bakımı gibi konular, aile içi ilişkileri doğrudan etkilerken; çiftler arasında yeni gerilim alanlarının, çatışma ve şiddet gibi problemlerin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Bu çalışma, kent yaşamıyla birlikte ortaya çıkan şiddetin yeni boyutları üzerine yoğunlaşırken çatışma, rekabet ve gözetim gibi kavramların kentin gündelik hayatındaki etkisi üzerinde durulacaktır.

Kent ve Şiddet

Modern kavramı, kendinden önce olandan farklı olmak anlamına gelirken gelişim ivmesiyle sürekli ilerleyen anlamını da taşımaktadır. Günümüz koşullarını geçmişle kıyasladığımızda bir ilerleme, gelişme ya da tercih edilebilir olana doğru evrilmek olarak ifade bulmaktadır. Bu tanım aynı zamanda günümüzün tanımlama çerçevesine sığdırdığı için gelecekteki anlamsal karşılığı bir çağ dışılık da olabilir. 20. yüzyılda Alman sosyologları modernliği geleneksel olanın karşısında olmak, toplumsal açıdan farklılaşmak ve sistematik bir iş bölümünün oluşması olarak tanımlamışlardır. Ayrıca yönetim açısından rasyonel bir bağlam, ekonomik gelişimin daha ileri düzeyde olması olarak nitelemişlerdir. Modernliğe geçiş süreciyle birlikte bilim, kültür, teknik ve siyasal açıdan da devrimlerin olduğunu dile getirmişlerdir (Demir, 1997: s.16-19).

Türkiye’de modernleşme süreci toplumsal dokuda birçok değişikliği meydana getirmiştir. Gelenek, aile, adetler, toplumsal statü gibi kavramlar yeniden tanımlanırken bu farklılaşma toplumun her alanına nüfuz etmektedir. Köyden kente doğru

gerçekleşen göçler, yeni iş imkânlarıyla daha iyi koşullarda yaşam kurmak modernleşmeyle beraber hız kazanmaya başlamıştır (Gökçem Ayyıldız, 2020: s.97). Bu süreç çoğu zaman sistematik bir planlamayla gerçekleşmediğinden kentlerde hayata tutunmaya çalışmak daha zahmetli hale gelmiştir. Bu bir takım çelişkileri ve güvensizliği de beraberinde getirmektedir. Güvenin tesis edilmesi güç ve sermaye etrafında somutlaştığından dayanışma ve biraradalık duyguları zayıflamaktadır. Ailede yetişen çocuklara ebeveynlerinin bu güvensizliği ve tehlikeyi sürekli empoze etmesi kadın, erkek ve çocukların gerilimini canlı tutmaktadır (Yazıcı, 2013: s.365-366). Ayrıca hızlı toplumsal değişme toplumun uzun yıllar boyunca kültür, gelenek, adetler gibi kendi içinde içselleştirdiği çoğu ritüellerin de içeri boşaltarak anlamsızlaştırmanın eşliğine getirmektedir. Ailede, bu değişimin gölgesinde giderek çözülen ve değişen bireylerin ilgisini daha az çeker hale gelmektedir (Macit, 2020: s.155). Geçmiş dönemin içselleşen alışkanlık ve uygulamaları ile yeni dönemi kuşatmak neredeyse imkânsızlaşmaktadır. Daha çok bireyselleşen ve tüketen toplumu dönüştürmek için yeni bir denkleme ihtiyaç olduğu kuşkusuzdur.

Ataerkil yaşam biçimi, modernizmle beraber zayıflamaya yüz tutarken bu değişimin temel dinamiğinde aile içi rollerin etkisi büyüktür. Kadın olgusuna yüklenen anlam kamusal alanda, iş hayatında yeniden tanımlanırken modernleşme süreci kadın-erkek eşitliğine yönelik politikaların gelişmesini sağlamıştır. Demokratik yaşamda, eğitim ve hukuki yapılanmanın cinsiyet eşitliğine verdiği önem ile siyasal katılım gibi unsurlar, bu eşitliği daha yerleşik hale getirmiştir. Kadın için tanımlanan geleneksel roller, yerini başta aile olmak üzere toplumun her alanında kadın-erkek eşitliğine bırakmıştır. Modern yaşam kadını iş, siyaset, eğitim vb. tüm alanlarda eşitlikçi bir politikayla desteklemektedir. Kadın, geçmişin yüküyle ezilen, ötekileşen bir rolle değil aksine para kazanan, karar alma sürecinde aktif rol oynayan toplumsal bir özne haline gelmiştir (Yıldırım, 2011: s.125-126).

Geleneksel kültürde meydana gelen değişim, aile içi kadın-erkek ilişkisine de yansımaktadır. Ataerkil yaşam biçiminde görülen aile içi hiyerarşik yapılanma, modern yaşam koşullarıyla daha eşitlikçi bir sisteme doğru geçişkenlik kazanmaktadır. Geleneksel aile yapılanmasında erkek, evin ekonomik gücü olduğundan dolayı dayatılan düzen, kadının da iş hayatındaki etkin rolü ve aile ekonomisine sunmuş olduğu katkı ile aile içindeki hiyerarşik ilişkinin azalmasına neden olmuştur. Kadının eğitim düzeyinin artması, hukuki açıdan ortaya konulan eşitlikçi politikalar, bu yapının şekillenmesine katkı sağlamaktadır (Canatan, 2011: s.117). Kadın konusu modern kent yaşamının önemli göstergelerinden biridir. Kentin stresli ve karmaşık gündemi içerisinde kadınların özgürleşmesi, kamusal alan ile özel alan arasındaki uyuma bağlıdır. Kamusal alanda kadının sahip olduğu toplumsal eşitlik hakkının aynı zamanda özel alanda da geçerli olduğuna dair yerleşik bilinç, toplumsal hassasiyetlerle mümkün hale gelebilir. Kadınları kişisel olarak güçlü kılan her politika,

gündelik hayatı daha demokratik bir perspektife doğru yöneltir (Bora ve Üstün, 2005: s.106). Hukuki açıdan kent yaşamı, kadınların baskıya ve şiddete maruz kalmasını engellemede işlevsel hale gelebilmektedir. Fakat kentler aynı zamanda çalışma temposunun arttığı, pahalı ve rekabetçi yerler olduğundan hayata tutunmakta bir o kadar zorlaşabilmekte ve buna bağlı olarak çatışma ve zihinsel rekabetin daha fazla yaşanmasına neden olabilmektedir.

Kadın konusu Türkiye’de batılaşma sürecinin temel ölçütlerinden biri haline gelirken siyasi konularda ilerleme yanlısı ve karşıtlığı şeklinde bir kimliğe de bürünmüştür. Toplumsal dokunun içlerine kadar nüfuz eden kadın konusu, kadın ve erkeğin kamusal alandaki görünürlüğü, ilişkilerin yeniden şekillendirilmesi gibi konular İslami geleneklerle de zıtlık oluşturmaya başlamıştır (Göle, 2008: s.73).

Kent, karmaşık ve heterojen bir yapıya sahip olmasının yanında yoğun bir hareketlilik, kümelenme ve örgütlenmenin olduğu özel bir mekânsal tasavvurdur (Öztürk, 2021a: s.15). Kent sahip olduğu alternatif yaşam alanları ve sınırsız bir özgürlük oluşturması açısından da büyük imkanlara sahipken aynı zamanda kurduğu sistematik ağ ve yapılarla sürekli hale gelen bir kontrol ve gözetime dönüşebilmektedir. Kentin kalabalığı içerisinde birey, kendisini sınırlayan yakın çevresinden bağımsız hareket edebilirken bir yandan da hukuki ve bürokratik sınırlamalara takılmakta (Aytaç, 2020a: s.21) kültürel ve ekonomik alanlarda kuşatılan bir hayatla yaşamını sürdürmektedir.

Metropollerin yarattığı gerilim, psikolojik daralmaya ve sıkışmışlık duygusuna dönüşmektedir. Kentin karmaşık yapısı, hızı ve ortaya koyduğu koşullara uyma zorunluluğu, kişileri daha gergin ve stresli hale getirmektedir. Metropolün sunmayı vaat ettiği konforlu ve özgür yaşam, çoğu zaman gerçekleşmezken ödenen bedeller karşılıksız kalabilmektedir. Bu yaşam biçimi aynı zamanda hukuki ve bürokratik bir düzeni zorunlu hale getirdiğinden kişileri sürekli ölçülü olmaya ve sınırlandırılmış bir yaşama yöneltmektedir. Kent yaşamının keşmekeşliği zaman-mekân ilişkisini ortadan kaldırırken bağlanma, aidiyet gibi duyguları da yok etmektedir. Kentin kendine has heterojenliği, yer değişikliği, mekân, göç gibi anlamlarla esnek bir yapı haline gelmektedir. Yaşanılan yer bağlılık ve aidiyet etrafında şekillenmediğinden varoluşsal bir bağ kurmak da imkânsızlaşmaktadır (Aytaç, 2020b: s.296-308).

Türkiye’de son zamanlarda hem istatistikî açıdan hem de kamuoyundaki görünürlüğü açısından giderek artan ve yaygınlaşan şiddet olayları sanayileşme, plansız gerçekleşen göçler ve kentleşme faktörlerine bağlı olarak şekillenmektedir. Yazıcı (2013: s.351-363), toplumsal geçiş süreçlerinin çoğu zaman kendi sosyolojik dinamikleriyle gerçekleşmemesi ve taklidi bir yapıyla kurulmasından dolayı derin kırılmalara, çatışmalara ve nihayetinde şiddet olaylarında da artışa neden olabildiğini belirtmektedir.

Nüfusları her geçen gün artarak çoğalan kentlerde, şiddetin kapsamı ve çeşitliliği de paralel bir şekilde artış göstermektedir. Ülke nüfusunun önemli bir kısmının yaşadığı bu alanlarda görülen çeşitli şiddet türleri, şiddeti patolojik bir boyuta taşıyarak yayılımını hızlandırmaktadır. Kadına yönelik şiddet, geleneksel ritüellerle toplumsal yaşamı kuşatan kırdan değil, bizzat kent yaşamıyla gerçekleşen bir probleme dönüşmüştür (Öztürk, 2021b: s.17). Yaşam alışkanlıklarıyla özdeşik hale gelmiş olan kadın-erkek rolleri bu süreçte yeniden tanımlanırken kadının hane içinde temizlik, yemek yapma, çocuk bakımı vb; erkeğin ise evin ekonomi politikasını üstlenmesi, evin temel ihtiyaç kaynaklarını temin etmesi gibi belirginleşmiş iş bölümü de değişime uğramaktadır. Kültür, adet, töre gibi kadını ataerkil hegemonyanın istek ve taleplerine göre biçimlendiren ve baskılayan ritüeller yerini, kent yaşamının yeni şiddet ve baskı araçlarına bırakmaktadır.

Cinsiyetin Mekanikleşmesi ve Çalışma Hayatı

Kadın hareketleri, toplumsal yaşamda varlığını ortaya koymasından itibaren iktidar için keşfedilmesi, kuşatılması ve derdest edilmesi gereken bir alan olarak görülmüştür. Geçmişten günümüze ötelenen, nesneleştirilen, sahiplenilen ya da sembolik hale getirilen kadının özgürlük arayışı, iktidarın yeniden kuşanmasına ve yeni politikalarla kendi kadın modelini de oluşturma sürecine girişmiştir (Selek, 2018: s. 125-126). Bu açıdan sisteme başkaldırmak ve sistemin dışında olmak yerine onun birer parçası haline geldikleri için kadınlar da sistemin nesnelere dönüşmektedir. Sistemin cezp ediciliği ilgi, güç, para ve konfor gibi argümanlarla kuşatıcı hale gelirken (Crispin, 2018: s.69-70) kadını hem kamusal alanda hem de özel alanda edilgen hale getirmektedir.

Kapitalist toplum düzeni sadece kadınlar için bir sömürü sistemi değildir. Ağır çalışma koşullarının nesnesi haline gelen kadın ve erkekler, rekabete dayanan bu sistemde var olma mücadelesi vermektedirler. Bu noktada sadece kadınların ezilmesi üzerine yoğunlaşmak, sistemin büyük çaplı planlarına alet olmaktan başka bir işe yaramamaktadır. İş alanında yaşanan istikrarsızlık, sosyal yardım ve hizmetlerin azlığı, düzenin acımasızlığını perçinleyen şirket yöneticileri ve küreselleşen dünyada yaşanan mali sorunlar, cinsiyet ayrımı gözetmeksizin herkesi etkilemektedir (Crispin, 2018: s.40). Kapitalist sistem kendi içinde bu denli acımasız ve katı bir hiyerarşiyle işliyorken bu sorunu kadın veya erkek problemi olarak derinleştirmek, kapitalist sistemi beslemekten başka bir işe yaramamaktadır. Gündelik hayata tutunma çabası, daha çok insanın çalışma hayatına dâhil olmasını zorunlu hale getirmektedir.

Kent doğası gereği yoğun bir iletişim ağına sahiptir. Kent yaşamının karmaşık ve sistematik yapısı bu teması oldukça etkili bir şekilde işlerken aynı zamanda derin

bir yalnızlığın ve doğal olamamanın biraradallığını da sunmaktadır. Doğal olamayan ilişkiler, gündelik hayatı amaçlı ve planlı bir sisteme uyarlayarak kapitalizmin sunduğu programa riayet etmektedir. Pragmatik ilişkiler temelinde akıp giden hayat, birbirlerine katlanmaya çalışan insanlar topluluğu haline gelmektedir (Aytaç, 2020b: s.292). Kadın ya da erkek olmanın ötesinde sayısal birer gösterge haline gelen bireylerde cinsiyet, mekanik bir sistemin yapay unsurlarına dönüşmektedir. Bireyin tüketim kültürüne sunmuş olduğu katkı, cinsiyetinin de önünde anlamsal bir karşılığa sahip olabilmektedir.

Kadın ve erkeğin iş hayatında aktif rol alması aile kurumunu yeniden dizayn etmektedir. Bu açıdan işyerinde gerçekleşen etkileşim ve uygulanan çalışma politikaları aile içi ilişkileri derinden etkilemektedir. İşyerinde kadın ya da erkeğin yaşayabileceği problemler ya da annenin çalışmasının çocuklar üzerinde yarattığı etki, aile içi ilişkileri olumsuz etkilemektedir (Bayer, 2013: s.125-126). Kadın ile erkek arasındaki ilişki bu sürecin etkisiyle dönüşüm geçirirken dünyevileşen hayat, insani ilişkileri ticari bir ağa dönüştürmektedir. Aileyi oluşturan bireyler hayatlarını kendi konformist algılarıyla yaşamaya çalışırken, aileyi bir araya getiren ev, kadının ve erkeğin temel ihtiyaçlarını karşıladığı sıradan bir mekân haline gelmektedir. Ayrıca kadının iş hayatına dahil olması da hem kadını hem de erkeği birbirinden bağımsız hareket etmeye yöneltmektedir (Karlı, 2019: s.7).

Kentin kendi dinamikleriyle oluşturmuş olduğu yoğunluk, ilişki ve etkinliklerin yoğunluğu sosyalleşmeye ve bir dayanışma ağına dönüşmemektedir. Kentler, büyük organizasyon ağları, teknik işbirliği ve zorunlu biraradallıklar üzerine kurulduğundan insani olarak bölünmeler ve ayrılıklar daha belirgin hale gelmektedir. Bu ağın rasyonel ve bireyci bir tema içermesi, derinlikli bir iletişimin ve davranışın kökleşmesini engellemektedir (Aytaç, 2020a: s.13). Özellikle çalışma hayatının yoğunluğu ve gündelik kent yaşamına ekonomik açıdan ayak uydurabilmenin zorluğu, çoğu zaman cinsiyeti de öteleyen bir hale dönüşmektedir. Hatta zaman zaman toplumsal cinsiyet eşitliği vurgusu, cinsiyeti temellendiren motivasyonları ortadan kaldırabilmektedir.

Toplum, idealize etmiş olduğu amaca doğru bir gelişim ve sabitlediği yönde sürekli bir ivme kazanma çabası içerisinde. Amacına giden yolda ortaya çıkan engelleyici unsurları iyileştirmeye çalışır. Bu süreçte herkesin üretime katılmasını sağlamak, bir iyileştirme ve sıkıntıları giderme politikası gibi görünse de (Bauman, 1999: s.29) kişilerin üretim mekanizmasında birer parçaya dönüşmesi, çoğu zaman bireysel aidiyetlerin, kişisel farklılıkların ya da cinsiyetin ortadan kalkmasına neden olabilmektedir.

Tüketim Kültürü ve Sınıfsal Hegemonya

İçinde bulunduğumuz yüzyıl, hızlı bir değişim ve buna bağlı olarak farklılaşmaya doğru sürüklendiği için yerleşik hale gelmiş değer yargıları ve toplumsal normlar değişime uğramaktadır. Toplum, modernitenin dayattığı yaşam felsefesiyle bütünleştiği ölçüde bencil davranan aile, akraba gibi toplumsal bağları önemsemeyen kişilerin bulunduğu bir alana dönüşmektedir (Karslı, 2019: s.12).

Kültürel yapının dönüşümüne tarihsel açıdan bakıldığında, somut olarak ortaya çıkan neden ve sonuçların saptanmasının yanında, hayat ile hayatın ürünleri arasındaki mücadelenin sürekliliği de göz önünde bulundurulmalıdır. Bu ürünler bir süre sonra esnekliğini yitirdiğinde hayatın gerisinde kalmaktadır. Fakat hayat bir form olarak kendini dışa vurmakta ve bu form yerini çoğu zaman bir başkasına bırakmaktadır (Simmel, 2019: s.56). Toplumsallık, sistemin belirlediği ekonomik, kültürel ve cinsel kategorilere sığdırılarak planlanmış bir ağa dönüşmektedir. Çağımızda idealize edilen birey, belirlenen üretim, tüketim, eğlence ya da eğitim gibi kategorize edilmiş alanlarla sınırlanan bir düzen içerisinde yaşatılmaktadır. Belirlenen bu sınırlar içerisinde şiddetin kurumsal hale geldiği ve iktidarın toplumun her alanına nüfuz ettiği görülmektedir. Böylece birey kendi yarattığı toplum ideali içerisinde, koyduğu sınırlara hapsolabilmektedir (Selek, 2018: s.118-119).

Kent, herkesi kendi sınıfsal benzerleriyle bir araya getirerek toplumsal ayrılığın sınırlarını daha belirgin hale getirmektedir. Örülen bu duvarlar hayatı satın alabilenlerle alamayanları dönüştürerek eşitsizliğin, şiddetin, korkunun arttığı bir dünya yaratmaktadır. Kent yaşamı kadınların kamusal alandaki görünürlüğüne önemli ölçüde arttırırken cinsiyetçi işbölümünü de yeniden üretmekte (Acuner, 2016: s.12) ve kadın ile erkeğin hane içinde yaşadığı sıkıntılar, kent yaşamıyla birlikte kamusal alanın ve iş piyasalarının ayrımcılığıyla pekişmektedir.

Toplum içerisinde aile, grup, çift ya da ortaklık gibi biraradalıklar üzerinden temellenen ilişkiler ve birinin ötekine göre tanımlanması, her defasında temel birim olarak bireyin göz ardı edilmesine yol açmaktadır (Solanas, 2018: s.44). Kentler modernizmin idealize ettiği mekanlara dönüşürken toplumsal cinsiyet eşitliğine dair inşacı politikaları çoğu zaman sınıfsal ayrışmanın önüne geçememektedir. Acuner'e göre (2016: s.11) devlet ve özel sektör eliyle sistematik hale getirilen alışveriş ve yaşam alanları bu sınıfsal ayrışmayı derinleştirirken cinsiyetçi iş bölümünü ve normatif cinsiyet politikalarını da pekiştirmektedir. Sistematik hale getirilen yaşam alanları, orta ve üst sınıf kadınların hayatlarını olumlu açıdan etkilerken, sınıfsal ayrışmayla ötekileştirilen diğer kadınlar için durum yeni bir ayrıma doğru gitmektedir. Ayrıcalıklı hale getirilen kadınlar ile yoksulluğun pençesinde yaşam mücadelesi veren kadınlar arasındaki uçurum gün geçtikçe daha da derinleşmektedir.

Modernizmin sistematik bir yaşam yaratma ideali, toplumsal normları birçok açıdan değiştirebilmektedir. Kadın, erkek, aile gibi kavramlarda bu duruma paralel bir şekilde değişmektedir. Kent hayatının dayatmacı ve hayatta kalma politikaları; reklam, moda, imaj gibi uyarıcılarla tüketim alışkanlıklarını yönlendirmeye çalışarak her geçen gün bireylerin toplumsal yaşamdaki edilgenliklerine bir yenisini eklemektedir. Bu süreç kent yaşamında hayata tutunmaya çalışan insanların daha çok çalışmasına ve iş piyasalarının hegemonik taleplerine boyun eğmesine neden olmaktadır.

Marksizme göre, emek üretiminin temel bileşeni olan insanlar neyi, nasıl ve hangi miktarda üreteceğine dair herhangi bir irade sergileyemediklerinden ve bu üretim sürecinin organizasyonunda bir karar mekanizması olmadıklarından kendi emeklerine karşı yabancılaşabilmektedirler (Demir, 1997: s. 57). Sermaye ve emek arasında gerçekleşen bu süreçte işçi belli bir ücret karşılığında emek üretirken kapitalist de işçinin üretimiyle ortaya çıkan şeylere sahip olmaktadır. Bu aşamada işçinin ürettiği emeğin, aldığı ücretin üstünde olması ve bir artı değere dönüşmesi gerekmektedir. Bu sayede kapitalizm kendi varlığını yürütmeye devam edebilirken (Rubin, 2016: s.176) sınıfsal ayrışma da daha derin boyutlara ulaşabilmektedir. Çocuklara diktirdiği bluzları piyasaya süren büyük fabrikalar, tavuk yetiştiren çiftçiyi himayesinde çalıştırıp yoksullaştıran büyük gıda firmaları ya da sağlık sigortalarıyla karşılanan antidepresan reçeteleri de aynı sistematik yapıyla şekillenmektedir (Crispin, 2018: s. 54). Kent yaşamı da bu yapının mabetlerine dönüşürken gündelik tüketim alışkanlıklarından davranış eğilimlerine kadar birçok alanda yönlendirici hale gelmektedir. Çalışma hayatında cinsiyet ayrımı gözetmeksizin işçileri sömüren politika ile pazara sunduğu ürünleri belli satış politikaları ve davranış kalıplarıyla süreklileştiren zihinsel yapı bu ayrışmanın politika belirleyicileri haline gelmektedir.

Kentin heterojen yapısı, ekonomik, sosyal ve kültürel farklılıkları bünyesinde barındırması, sınıfsal hiyerarşiyi ortaya çıkarmaktadır (Aytaç, 2020a: s.15). Zengin-fakir, eğitilmiş-eğitimsiz, yerli-göçmen gibi birçok ayırıcı ve sınıfsal olarak konumlandırıcı özelliğe dönüşebilmektedir. Kent hayatının yarattığı mekanik ve konumlandırıcı ilişki ağı, daha fazla kazanç elde etme motivasyonu ile bütünleştiğinde insanları bencil hale getirebilmektedir. Gündelik yaşam reklam, moda, imaj gibi ayarıcı tüketim alışkanlıklarıyla birleştiğinde çok kazanmak ile daha fazla tüketmek arasına sıkışmış bir hal alabilmektedir.

Reklam ve halkla ilişkiler gibi uyarıcılar, bireylerin alışkanlık ve yönelimlerini değiştirebilmekte ve tercihlerine esnek bir şekilde müdahale edebilmektedir. Bu esneklik çok sayıda alternatifle bir seçme özgürlüğü yanılsamasına dönüşürken yeni bir iktidar tekniği haline gelmektedir. Özel alanın ortadan kalkması ve gizliliğin kamusal hale gelmesi, cezbedici yaşamların ideal bir yaşam tarzı olarak sunulmasına

neden olmaktadır (Öztürk, 2013: s.97-99). İdealize edilen yaşam, çoğu zaman ulaşılmaması zor bir noktada konumlanırken tüketim kültürünü de yönlendirici bir etkiye sahip olabilmektedir.

Bir Çatışma Alanına Dönüşen Aile

Türk toplumunun aile yapısı, tarih boyunca farklı aşamalarda meydana gelen değişikliklerle günümüzdeki son haline kavuşmuştur. Genel olarak anne, baba, çocuklar, büyük anne-baba ve akrabalardan oluşan geniş aile nüfusuyla yaşarken günümüz koşullarında çekirdek aile modeliyle daha küçük bir boyuta dönüşmüştür. Neredeyse üç kuşağın bir arada yaşadığı ve aile içi ilişkilerin değerler ölçeğinde şekillendiği geniş aile modeli, modernleşme süreciyle beraber kente göç eden insanların, çekirdek aile modeline doğru evrildiği bir yapı haline gelmiştir (Canatan, 2011: s.117). Bu süreç konfor temelli bir yaşam arayışıyla şekillenirken çalışan anne babaların çocuk bakımı, ev işleri konusunda yaşadıkları problemlerin ya da aile içi ilişkilerde iş hayatının yaratmış olduğu stres ve gerginliğe bağlı olarak olumsuz hale geldiği görülmektedir. Çekirdek aile modelinin ortaya çıkışı, çiftler arasındaki duygusal bağı, iş ve yoğunluk nedeniyle zayıflatabilmekte ve başta ekonomik problemler olmak üzere birçok sıkıntı, bireyleri psikolojik açıdan yıpratmış için aile içi şiddeti de yaygın hale getirebilmektedir.

Modernleşme süreci, toplumun her alanında farklılıklar ve birtakım yeniliklerle birlikte daha konforlu, eğitilmiş ve maddi şartların iyileştiği bir yaşam ideali de sunmayı amaçlamakta ve toplumsal bir özne olarak bireyin yaşadığı koşulları en iyi şekilde tesis etmektedir. Bununla birlikte toplumun değer yargılarında ve bireyin kimlik geliştirme sürecinde de bir takım farklılıklar yaratabilmektedir. Aile bağlarının kent yaşamının yoğunluğu içerisinde daha şekilsel bir boyuta dönüşmesi, artan boşanma olayları ve sorumluluk duygusunu zayıflatması gibi problemleri ortaya çıkarmaktadır (Yıldırım, 2011: s.125). Karşılıklı sorumlulukların zayıflaması, duygusal bağların pragmatik bir ilişki ağına dönüşmesi ve günlük iş stresinin yarattığı gerilimler, aile içi şiddet olaylarının gerçekleşmesinde önemli bir unsura dönüşmektedir. İş hayatında yaşanan stres, baskı ve şiddet bir takım psikolojik tahribatlar yaratırken eşlerin birbirlerine karşı tahammül eşliğini de düşürebilmektedir. Ego-santrik bir benliğin inşasına katkı sunan bu yapı, aile içinde mutsuzluğa neden olurken çatışma, şiddet ve boşanma gibi olayların da yaşanma sıklığını arttırmaktadır.

Sanayileşmeyle birlikte toplumsal yaşam, ekonomi politikaları ile işbölümünün kısılcacında geleneksel dokulara yabancılaştırılmıştır. Aile üyeleri gündelik hayata tutunurken aile içi rollerde paralel olarak değişmekte, kadının iş hayatındaki ve toplumsal yaşamdaki rolü de artmaktadır. Bu süreçte kadının geleceğe dair kaygıları, iş ve kariyer sahibi olmak gibi amaçlarını da beraberinde getirmiş ve geleneksel aile

içi iş bölümü; kadının ev ve çocuk bakımı, erkeğin dışarıda çalışması gibi sabitlenmiş rollerde değişikliğe uğramıştır (Bayer, 2013: s.125).

Gündelik kent yaşamı iktisadi, mesleki, toplumsal ve duygusal açıdan oldukça farklılık gösterirken taşra da duygusal ve zihinsel imgelerin ritmi, kent hayatına göre daha yavaş ve düzenlidir. Metropol hayatının karmaşık işleyişi, taşranın duygusal ve derinlikli ilişkileriyle kıyaslandığında (Simmel, 2019: s.94) bulunduğumuz koşulları anlamlandırmak ve yeniden tanımlamak gerektiğini görürüz. Metropoler insanların daha konforlu bir yaşam hayalini beslerken üretim politikası da buna paralel bir şekilde daha fazla çalışma ve kazanç elde etme güdüsüne dönüşmektedir. Erkeğin dışarıda çalıştığı, kadının ev işlerini yürüttüğü sistem, ihtiyaçların karşılanması noktasında yetersiz kalmaktadır. Toplumun değer yargılarında meydana gelen değişim, daha fazla kazanç elde etme motivasyonu ile birleşince kadınlar erkeklerle eşit koşullarda, hatta erkeklerin önünde aileye ekonomik katkı sunmaktadır (Yıldırım, 2011b: s.131). Modernizm kadın ve erkeği daha eşit bir zeminde toplumsal hayata katarken kimliğini bununla paralel olarak bireyselleştirmekte ve bazı değerlerden de yoksun hale getirebilmektedir. Aileye sunulan ekonomik katkı, aile içinde bir baskı unsuruna ya da birinin diğerine karşı uyguladığı şiddete dönüşebilmektedir.

Kentlerde, hayat pahalılığı, eğitim, giyim, beslenme ve barınma gibi ihtiyaçlar ekonomik açıdan ciddi boyutlara ulaştığından kadınların iş hayatına dahil olması kaçınılmaz hale gelmektedir. Kent her yönüyle toplumsal dokuyu şekillendirirken bu değişimi temel olarak aile yapısı üzerinden yapmaktadır. Özellikle kadının kamusal alandaki varlığı, iş yaşamındaki görünürlüğü, toplumun kadına yönelik algısını değiştirmektedir. Toplumu rasyonel kurallarla işler hale getirme çabası, hukuki yaptırımların daha işlevsel olması kent yaşamında kadına yönelik toplumsal cinsiyet algısını da şekillendirmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin önündeki kronik engeller kaldırılmaya çalışılırken kadın hakları ve kadına yönelik şiddetle mücadele gibi konularda önemli politikalarla desteklenmektedir.

Metropol yaşamının tüketimle paralel bir şekilde işlerlik kazanması, tüketimi estetize etmekte, tüketim kültürünü rekabet ve gerilim ekseninde ortaya çıkarmaktadır. Hayatı rekabet ve diğer insanlardan geri kalmamak gibi bir motivasyon ağına dönüştüren bu yapı, gündelik hayatı doğal akışından koparıp kontrolsüz bir sistem üzerine inşa etmektedir (Aytaç, 2020b: s.290). Gerilim ve rekabet ilişkisiyle dönüşen sistem, toplumsal yaşamı kendi ekseninde tutmaya çalışmakta, insani değerleri sömürerek bireysel tatminsizliği süreklileştirmektedir. Kamusal alanın kendine ait dili bu süreci baskılarınca aile de psikolojik tatminsizliğin giderildiği alan haline gelmektedir. Sosyal yaşamın, çalışma hayatının ve tüketim kültürünün yarattığı baskı, aile içinde olası bir çatışmaya ya da şiddete dönüşebilmektedir.

Kent hayatının kendine özgü mesafeli ve sınırlandırılmış hali, zengin uyarıcılar ve sürekli yabancı insanlarla muhatap olma durumu kişiyi umursamaz ve kayıtsız hale getirebilmektedir. Bu kadar çok uyarıcıya maruz kalmak ve uygun tepkiler üretmek imkânsız hale geldiğinden kayıtsızlık, bir ruhsal çöküşe ve bezginliğe dönüşebilmektedir (Aytaç, 2020b: s.298). Kentin çeşitli iş alanlarında çalışan kadın ve erkek, aile düzenini ve iş yaşamını bir arada yürütmek zorundadır. Gün içerisinde çalıştığı iş yerinde yaşadığı problem, stres, gerilim; hane içinde ev işleri, çocuk bakımı gibi diğer sorumluluklarla birleşince kadın ile erkek arasında bazı sıkıntıları doğurabilmektedir. Aile içi şiddeti besleyen unsurlar her ne kadar farklı nedenlerle gerçekleşse de sonucun değişmediği görülmektedir. Erkeğin kadına, kadının da erkeğe yönelik uyguladığı ekonomik, psikolojik, fiziksel vb şiddet, çoğu zaman erkeğin kadına fiziksel olarak uyguladığı şiddetle sonuçlanabilmektedir. Öztürk, eşlerin ikisinin de çalıştığı durumlarda, iş hayatında yaşadıkları şiddet ve baskılanmanın hane içine yansıdığını dile getirmektedir. Kadınların çalışma hayatıyla birlikte bir taraftan ekonomik özgürlüğe kavuşmaları teşvik edilirken öte yanda karşılaştıkları sıkıntı ve problemlerin aile içinde herhangi bir şiddete dönüşüp dönüşmediğinin tartışılmıyor olması oldukça dikkat çekici bir tespittir (2021b: s.22).

Şiddet, bir baskı aracıdır. Güce sahip olan kişi ya da kesimlerin güçsüz olana karşı fiziksel, ekonomik, ruhsal vb. açılardan zarar vermesi eylemi olarak ifade edilebilir. Günümüzde şiddete maruz kalma durumu çoğu zaman kadınlara yönelik gerçekleşmektedir. Toplumsal açıdan gelişmiş olanlar da dâhil birçok ülkede kadına yönelik şiddet çözümlenememiş problemlerin başında yer almaktadır. Kadına yönelik şiddet doğrudan kadına zarar vermesinin yanında aile ve çevre de bu durumdan etkilenebilmektedir (Ediz ve Altan, 2017: s.407). Şiddetin hem hukuksal düzenlemelere hem de toplumsal farkındalık çalışmalarına rağmen artan bir ivmeyle devam etmesi bir değer krizi yaşadığımızın da göstergesidir. Bu süreçte bireylerin neden şiddet uygulamamalarına yönelik sistematik bir analiz yapılması ve yeni perspektiflerin ortaya konulmasıyla ilgili üst anlatılara ihtiyaç vardır (Öztürk, 2021b: s.25).

Şiddet modernizmle birlikte farklı bir boyuta taşınmıştır. Kişinin sahip olduğu imkânları ile potansiyel olarak erişebileceği koşulları arasında ortaya çıkan uçurum, şiddeti yeni boyutlarıyla ele almayı gerektirir. Ekonomik, siyasal ve kültürel koşulların içerisine yerleştirilmiş ve şiddetin çıplak halinden oldukça uzakta yeni bir alan olarak kendini inşa etmektedir. Yoksulluk, gelir eşitsizliği ya da sınıfsal açıdan ortaya çıkan farklılıklar şiddeti farklı boyutlarıyla ortaya çıkarmaktadır (Memiş, 2015: s. 177). Aile yapısında meydana gelen sosyal-kültürel ve ekonomik değişim, aile içi dinamikleri zayıflatırken ailenin merkeziliği de daha etkisiz hale gelmektedir. Kent yaşamında ailenin temel ekonomik ihtiyaçlarıyla mücadele etme stratejisi, günü-

müzde ihtiyacın ötesinde tüketim ilişkilerinin kıskırtıldığı bir sürece dönüşmektedir. Gün içerisinde reklam, gösteriş ya da sosyal yaşamın dayatmalarından oluşan uyarıcılar, tüketimi her geçen gün bir üst seviyeye çıkarmaktadır (Canatan, 2011: s.118). Kapitalizmin piyasaya sunduğu moda algısı, neredeyse her bireyin erişebildiği televizyon, internet, sosyal medya ağları, gündelik temel ihtiyaçlarının ötesinde yeni bir yaşam alanına dönüşürken bu durumun yarattığı tatminsizlik ya da eksiklik duygusu, aile içi problemlerin nedeni olabilmektedir.

Eril tahakküm, kendini somut olarak hissettirdiği egemenlik alanlarının daraldığı ya da karşılıksız kaldığı bir sürece doğru ilerlemektedir. Otoriter modern erkeğin inşa ettiği kadın imgesi çatırdamaktadır. Kadını ayırıştırılmaya, kendi içinde bile ötekileştirmeye çalışma çabası karşılıksız kalmaktadır. Modern siyasal iktidarın kadını tanımlama, sınırlandırma çabası işlevsizleşmektedir. Eşitlik ve özgürlük talebiyle yükselen sesler artarken, beraberinde çatışmaları ve mutsuz birliktelikleri çoğaltmaktadır. Kapitalizmin pragmatik ilişkisi, para kazanma ve aile ekonomisini destekleme politikası, kadının eskiyen politikalara karşı direnişine dönüşmektedir (Sancar, 2004: s.14).

Günümüzde aile ile kent arasındaki en temel sorun, ütopyikleşen kent yaşamıyla dramatik bir olgu olarak varlığını yürüten aile arasındaki çelişkidir (Aydın, 2014: s.99). Bireyin ilk sosyal ilişki ağını kurup, hayata adapte olduğu aile, kişiliğini temellendirdiği ve aynı zamanda kimliğini de şekillendirdiği yerdir. Dünyanın birçok yerinde olduğu gibi ülkemizde de aile bağları çözülmeye başlamaktadır (Karlı, 2019: s.9). Modern kent yaşamı bireysel vurguları ön plana çıkarırken, aile kurumunu bir arada tutan özveri, fedakârlık ve kültür gibi değerlerle çelişebilmektedir. Kent yaşamı, hayata tutunma stratejilerini daha karmaşık ve zor hale getirdiğinden bireyler aile birlikteliğinin sorumluluklarından uzaklaşıp kendine yönelmeyi tercih etmektedir.

Modern dönemde ortaya çıkan gelişmelerden biri de evlenmeyi geciktirme ya da bekâr kalma durumlarıdır. İlişkilerin sekteye uğradığı ve güvenin tesis edilmesinin zorlaştığı bir döneme doğru gidilmesi böyle bir sonucu doğurabilmektedir. Yoğun iş temposu ve ekonomik açıdan yetersizlik gibi endişelerle birlikte, bağımsız olma duygusu da evlilik sürecine mesafeli yaklaşımı pekiştirmektedir (Gökçem Ayıldız, 2020: s.111). İş hayatında gün geçtikçe sayıları artan kadınların aynı zamanda kendi maaşıyla ev için bir hizmetçi tutması ya da erkeğin kadının maaşına dokunmadan hizmetçinin ücretini de karşılayabileceği yüksek bir maaş alabilmesi gibi sıkıntılar, evlenmeyi geciktirme ya da üremeyi reddetmelerine kadar gidebilmektedir (Costa, 2015: s.133).

Enformasyon günümüzde hızla yayılarak geniş bir kitleye taşınmaktadır. İnternet ve televizyon sayesinde yayılımı kolaylaşan bu yapı, oldukça yüzeysel, derinlikten uzak ve tempolu bir yaşamın işgali altına girmektedir (Aytaç, 2020b: s.301).

Gündelik yaşamın karmaşası içerisinde karşılıklı iletişim ve becerilerin ortadan kalkması, mutluluğun maddi ve kazanç temelli alanlarda aranması, bireyi ailesine ve yakın çevresine karşı yabancılaştırmaktadır. Popüler yaşam tarzları, bireyi baskı-larken sevgi, saygı, duyarlılık gibi insani bağları da bu değişim sürecinin nesnesi haline getirmektedir (Öztürk, 2013: s.102). Maddi değerlerle sanal yaşam alanlarına sıkışan bireyleri daha çok mekanik ve duygusallıktan uzak şahsiyetlere dönüştürmektedir.

Sonuç

Modernleşme toplumsal yaşama birçok açıdan yeni alışkanlıklar ve kültürel bir takım farklılıklar getirmiştir. Yaşam biçimlerinde meydana gelen değişim hem özel alana hem de kamusal alana nüfuz etmeyi başarmıştır. Toplumsal cinsiyet rollerine erkek egemen bakış açısıyla atfedilen anlam yeniden sorgulanırken kırsal yaşam alışkanlıkları ve iş bölümü de yeni bir mecraya doğru şekillenmektedir.

Kadınların iş hayatındaki görünürlüğü, toplumsal cinsiyet eşitliği gibi hususlar, kadını kamusal alanda daha etkin hale getirirken, sistem cinsiyet ayrımı gözetmek-sizin hem kadını hem de erkeği bu süreçte edilgen hale getirmektedir. Kentin karmaşasında yoğun bir planlamayla kadın haklarının yelpazesi genişletilirken aynı zamanda aile içi şiddetin boyutları ve motivasyon kaynakları da değişmektedir. Aile içi şiddet, sistemin dönüştürücülüğüyle yeni bir boyut kazanırken şiddet de varlığını sürdürmektedir.

Kent yaşamı aynı zamanda kadın mücadelesini sokaktan kamuoyuna taşıyabilme gücüne sahiptir. Toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında elde edilen hak ve talepler, kent yaşamının neoliberal politikaları, hem kadın hem de erkeği yeni bir eşitsizliğe doğru sürüklemektedir. Bu durum kamusal alanda teorik bir eşitlik sunmanın ötesine geçemediği gibi aile içi şiddeti de farklı boyutlarıyla yeniden üretmektedir. Kişisel olanın bastırıldığı ve mevcut sistemin temellerinin sağlamlaştırıldığı kentin kamusal alanları, bir biçimlendirme politikasına dönüşür. Çalışma hayatının ve kamusal yaşamın kuralcı ve baskıcı tutumunun yarattığı gerilim ve baskı, hane içine de yansır. Kadın ve erkeğin gün içerisinde maruz kaldığı uyarıcılar, stres ve kaygıyla birleştiğinde kadın ile erkeği bir araya getiren ev, bir rahatlama alanı olmanın ötesinde çatışma alanına dönüşür.

Kaynakça

- Acuner, D. (2016). Canavarlaş(tırıl)An kent sokakları: kadının kent deneyimi üzerine bir değerlendirme. *Fe Dergi*, 8(1), ss.1-14.
- Aydın, M. (2014). Tarihsel dönüşümü içinde aile ve kent ilişkisi. m. aydın (ed.) içinde, *Aile Sosyolojisi Yazıları* (s.83-100). İstanbul: Açılım Kitap.
- Aytaç, Ö. (2020a). Kentin ve kentsel yaşamın patolojisi. *Şehir ve Medeniyet Şehir Araştırmaları Dergisi*, ss.11-36.
- Aytaç, Ö. (2020b). Metropolün toplumsal arkeolojisi. *Şehir ve Medeniyet Şehir Araştırmaları Dergisi*, ss.284-310.
- Bauman, Z. (1999). *Çalışma, tüketicilik ve yeni yoksullar*. (Öktem Ü., Çev.). İstanbul: Sarmal Yayıncılık.
- Bayer, A. (2013). Değişen Toplumsal Yapıda Aile. *Şımak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(8), ss.101-129.
- Bora, A., & Üstün, İ. (2005). *Sıcak aile ortamı: demokratikleşme sürecinde kadın ve erkekler*. İstanbul: Tesev Yayınları.
- Canatan, K. (2011). *Türk ailesinin tarihsel gelişimi*. K. Canatan, E. Yıldırım (Der.) içinde, *Aile Sosyolojisi* (s.97-120). İstanbul: Açılım Kitap.
- Costa, M. D. (2015). *Kadınlar ve toplumun altüst edilmesi*. (Kökü N., Uskan N., Sak M., Tamer S., Eren D., Tanrısever B., Durmuş E., Öz P., Çev.). İstanbul: Otonom Yayıncılık.
- Crispin, J. (2018). *Bir Feminist Manifesto: Neden Feminist Değilim*. (Kürkcü E., Çev.). İstanbul: Zeplin Kitap.
- Ediz, A. & Altan, S. (2017). Türkiye’de kadına yönelik şiddet üzerine bir alan araştırması. *TBB Dergisi*, Özel Sayı, ss.397-410.
- Gökçem Ayyıldız, S. (2020). Türkiye’nin modernleşme sürecinde farklılaşan ve bulanıklaşan sınıf kavramı: yalan dünya örneği, *Aksaray İletişim Dergisi*, 2(2), ss.96-118.
- Göle, N. (2008). *Modern mahrem medeniyet ve örtünme*. İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Karlı, E. (2019). Modernleşme sürecinde çözülen aile yapısı ve kadının yeniden inşası. *Uluslar Arası Hukuk ve Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1(1), ss.1-14.
- Macit, Y. (2020). Türkiye’de aile ve kültürel yapıda meydana gelmesi düşünülen değişimlerin yaşlanma, yoksulluk ve evlilik kurumu açısından değerlendirilmesi, *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(3), ss.149-157.
- Memiş, E. (2015). *Şiddet ve ekonomi*. B. Yarar (Der.) içinde, *Şiddetin Cinsiyetli Yüzleri* (ss.175-191). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Öztürk, M. (2013). *Tüketici ayartma ya da yoksullaşarak tüketme*. Z. Kara (Der.) içinde, *Bauman Sosyolojisi* (ss.85-110). 1. Baskı. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Öztürk, M. (2021a). Şehir, tarih ve mekân. *Tanzimat’ın Günümüze İmar ve Şehircilik Tarihi* (Ed. M. Öztürk) içinde (ss.13-28). Ankara: İdeal Kent Yayınları.
- Öztürk, M. (2021b). Şiddet’i ‘Cinsiyet’e Bölmek: Erkeğe Yönelik Şiddetin Perdelenmesi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(27), ss.15-27.
- Rubin, G. (2016). *Kadın ticareti: cinsiyetin “ekonomi politikği” üzerine notlar*. (Abiral B., Çev.) içinde, *Kadın Antropolojisi* (ss.171-230). Ankara: Dipnot Yayınları.

- Sancar, S. Ü. (2004). Otoriter türk modernleşmesinin cinsiyet rejimi. *Doğu-Batı Dergisi*, Kasım, ss.1-15. http://kasaum.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/34/2013/03/serpilhc.Otoriter_turk_modernlesmesinin_cinsiyet_rejimi.pdf
- Selek, P. (2018). *Türkiye’de özgürlüğü ararken*. Z. Direk (Der.) içinde, Cinsiyetli Olmak: Sosyal Bilimlere Feminist Bakışlar (ss.118-129). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Simmel, G. (2019). *Modern kültürde çatışma*. (Bora T., Özmakas U., Kalaycı N., Gen E., Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Solanas, V. (2018). *Erkek doğrama cemiyeti manifestosu*. (Düzkan A., Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Yazıcı, M. (2013). Toplumsal değişim durumunun şiddet biçimiyle ilişkisi: ABD/Avrupa-Türkiye karşılaştırması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(46), ss.350-369.
- Yıldırım, E. (2011). *Toplumsal değişme sürecinde aile*. (Der. K. Canatan ve E. Yıldırım) içinde, *Aile Sosyolojisi* (ss.121-138). İstanbul: Açılım Kitap.